גמ' לית ליה מכלל לאו אתה שומע כן. כגון במתניתין דמכלל דאמר לא לחולין שמעי' מינה הא קרבן הוי ואתכי אסור ור' מאיר סבר דלא הוי אסור אח"כ אמר בפירוש לא חולין ליהוי אלא קרבן דלא משמע ליה מכלל לא חולין אתה שומע קרבן: **דתנן** במסכת קידושין בפרק האומר ר' מאיר אומר כל תנאי שאינו כתנאי בני גד ובני ראובן אינו תנאי (פ) אליהם (משה) אם יעברו בני גד ובני ראובן אתכם וגו' לא יעברו וגו' לא נכתוב אם יעברו דלא צריך למיכתב אלא אם לא יעברו דמשמע אם לא יעברו ונלחמו בתוככם הא אם יעברו ונתתם להם וגו' אלא להכי איצטריך למיכתב לתרוייהו דלא אמרינן מכלל לאו אתה שומע הן ומתניתין קתני אסור דמכללא לא לחולין שמעינן קרבן: **אלא** מתניתין רבי יהודה היא דאית ליה מכלל לאו אתה שומע הן דלית ליה תנאי כפול: **אימא סיפא רבי יהודה אומר אף האומר ירושלים לא אמר כלום**. דפליג אתנא דלעיל מינה דהייטו ר' מאיר דסתם משנה (ב) היא ומדסיפא ר' יהודה רישא לאו רבי יהודה ומינאי רבי מאיר: **שר' יהודה אומר האומר ירושלים כו'**. דבעינן שיאמר בירושלים כלומר בגזירים בירושלים: **עד שידור בדבר הקרב בירושלים**. כגון קרבנות ומנחות שקריבין לגבי מזבח (נ): **האומר בירושלים לא אמר כלום**. דלא מיקדשא ירושלים: **והרי תנאי אליבא דרבי יהודה**. דתנא דמתניתין סבר האומר ירושלים לא אמר כלום הא אם אמר כלום בירושלים לא אמר כלום ותנא דברייתא סבר האומר בירושלים לא אמר כלום הא אם אמר כלום בירושלים לא אמר כלום עד שידור בדבר הקרב בירושלים בולה ר' יהודה היא ותרי תנאי אליבא דר' יהודה היא ותניא

גמ' סבולה מאי "לחולין"? לא לחולין ליהוי אלא קרבן, מני? מתני': אי ר"מ *לית ליה מכלל לאו אתה שומע הן דתנן *ר"מ אומר "כל תנאי שאינו כתנאי בני גד ובני ראובן אינו תנאי" אלא ר' יהודה היא, א"מא סיפא ר"י אומר האומר ירושלים לא אמר כלום מדסיפא ר' יהודה רישא לאו רבי יהודה היא? בולה ר' יהודה היא והכי קתני שר' יהודה אומר האומר ירושלים לא אמר כלום ורבי אמר בירושלים לר"י מי מיתסר *והתניא ר' יהודה אומר האומר בירושלים לא אמר כלום עד שידור בדבר הקרב בירושלים בולה ר' יהודה היא ותרי תנאי אליבא דר' יהודה היא ותניא

[נקמן יג: שבועות לו.] קדושין כח.

סס נד.

כ"ל כקרבנות שבירושלים

פי' הרא"ש

גמ' כל תנאי שאינו כתנאי בני גד ובני ראובן כו'. אע"ג דבלא כפילות הוה משמע תנאה לית ליה מכלל לאו אתה שומע הן אלא ר' יהודה היא. דהוא בר פלוגתיה דר' מאיר בכל מקום: מדסיפא ר' יהודה רישא לאו ר' יהודה. ס"ד אין מיזוק בין ירושלים בלא כ"ף לירושלים בכ"ף: האומר בירושלים לא אמר כלום. דסבר מומת ירושלים לא אהו מטירי הלכה ולפי' הירושלמי לא משמע ליה בקרבנות ירושלים כיון שאינן קרבין בירושלים:*) מולין מחולין כחולין כו'. קמ"ל דלא אמרינן מכלל לאו אתה שומע הן דמשמע כחולין יהיה מה שלא תוכל לך יהא הא מה שתוכל לך יהא בהקדש: לא חולין שתוכל לך אסור. דמשמע לא חולין ליהוי אלא קרבן מה שלא תוכל לך וכל"מ אחיה מדפיין מרישא לסיפא ולא פריך ממתניתא ואע"ג דמתניתין לחולין שתוכל לך אוקימנא כר' יהודה הכא שאני הכא דקתני לא חולין כחולין אמר בהדיא קרבן יהא לא חולין ליהוי בפתח קתני דאי הוה אמרינן לא חולין ליהוי אלא קרבן הוה משמע מכלל לאו אתה שומע הן דלא אמרינן לא חולין ליהוי אלא קרבן אלא דמתניתין לחולין אלא תוכל לך הוה ניחא עפי' דהוה ולאי הוי משמע לחולין ליהוי מה שלא תוכל לך הא מה שתוכל לך יהא קדש אבל לשון הגמרא דקתני אסור סבורה לא חולין ליהוי אלא קרבן לא משמע הכי ונם מתניתין לא מוכחא כן דכל הכי דמתניתין אשאי תוכל לך דיש"א קתני: לחולין לא תוכל לך מותר. מה שנתן תנא תחת הגמ"ד לא משמע לפרש לא חולין: וקשיא לן הא לית ליה לר"מ מכלל לאו אתה שומע הן ואע"ג דמתניתין לחולין אמר בהדיא אם לא אפשר לפרש לא חולין ליהוי אלא קרבן יהא מה שתוכל לך יהא קרבן: נעשה כאומר לקרבן בפתח מפרשינן ליה כאילו אמר בתנאי הכי נמי נימא לא חולין ליהוי לפיכך לא תוכל לך ואע"ג דלר"מ כי אמר לחולין בפתח לא אמרינן מכלל לאו ה"מ כי קא מפיים שתוכל לך אבל הכא דמפיים לחולין כו' לא תוכל לך משמע שפיר דלאסור כו' ומכלל לאו אתה דמותרת אית ליה שפיר לר"מ: רב אחי אמר הא דאמר לחולין. אתיא הא דאמר לחולין בפתח היה ר' מאיר אוסר דמשמע לא חולין ליהוי אלא קרבן לפיכך לא תוכל לך: *) שייך לע"ב

הגהות הב"ח (א) רש"י ד"ה דתנן וכו' דכתיב ויאמר משה אליהם אם יעברו: (ב) ד"ה אימא סיפא וכו' דסתם משנה ר' מאיר הוא ומדסיפא: (ג) ד"ה עד שידור וכו' לגבי מזבח אבל האומר כל"ל והד"ה: (ד) ד"ה ותרי תנאי וכו' אליבא דדבר הקרב:

גליון הש"ס ר"נ ד"ה דתנן ר' מאיר כו' דכתוב ועדות לית ליה. נראה לענ"ד דל"ל דכתוב לית ליה: שם ד"ה אלא רבי יהודה. גבי מוציא את שמו משום הדר. ל"ל משום חיישנא:

הגהות מהר"ב רנשבורג א) בהר"ן ד"ה סבורה במסקנא נמי קאי וכדאיתה בנ"ב דף ב. סבורה מאי מתיבא גוזה וע' מולין ד ע"ב סבורה וכו' מאי דמקשי הרשב"א והר"ן והריטב"א שם. ובזה י"ל ודו"ק: ב) שם ד"ה לית ליה וכו'. יעו"ש שהעלה דברים הר"ל לאיסור שיש בו ממון וכ"כ התוס' אלא שהיסור לשון יש בדבריהם יעו"ש. ולפ"ז ל"ל דגזר נמי איסור שיש בו ממון שאוסר היין עליו דאל"ה מאי פריך לעיל ד' ע"ב תיתי נמה מינו מנדרים הא איסור לא יעשינן מאיסור שיש בו ממון וגדרים יש בו ממון תע"כ ל"ל הכתיבנא: ויש לי בזה ב"ע רב דלפ"ז קושית התוס' בכתובות דף מו ע"ב בד"ה ממונא מאיסורא וכו' במ"ע דלולם קידושין מנדרים דהוי איסור מאיסור ומה שהילנו התוס' דקידושין הוי איסור עם ממון קשה הא נדרים נמי הוי איסור עם ממון כמ"ש התוס' והר"ן וי"ל. ולפ"ז ודו"ק:

גא מ"מ' פ"ו מכל אישות הלכה ה' ב סמג עשין מת עוש"ע אה"ע סי' לח סעי' ב ועיין בכ"מ בפ"ח מהלכות נדרים הל' יח:

נוסחא

מני מתני' דסוגר דאמרינן "מכלל לאו אתה שומע הן" ובדקתני "לחולין שאוכל לך... אסור" דאשמעי לא חולין ליהוי אלא קרבן מה שאוכל לך

מתנה

"בולה ר' יהודה היא"

תוספות

סבורה מאי לחולין כו'. הלא דקאמר קיים במסקנא הוא דכוותיה אסתכלא בב"ב (דף ב.) סבורה מאי מתיבא גוזה: **דאי** ר"מ לית ליה מכלל לאו אתה שומע הן. תימה דאמרינן בשבועות פרק שבועת העדות (דף לו.) כי לית ליה לר"מ במתנא אבל באיסורא אית ליה [וי"ל] נדרים נמי אשיב ליה איסורא דאית ביה ממונא דיון שאוסר ממון של חבירו עליו: **בולה** רבי יהודה היא וה"ק שבבי יהודה אומר כל האומר ירושלים לא אמר כלום עד שיאמר בכ"ף ואי"ת כיון דכולה בכ"ף ואי"ת כיון דכולה ר' יהודה אי"כ לא כסבר לא דבי וכו' עמא עוקר פיגול נמי ליכא כ"ף ואומר דמיל הנדר ואומ"י דעד כאן ר' יהודה לא קאמר דבעי כ"ף אלא בשמתפיס בשם דבר בגון קרבן עולה ומנחה וכן כיוצא בהן שהם שם דבר אבל בגון פשוטה מודה ר' יהודה דלא בעינן כ"ף והוי לשון פשוטה מיניה

מיתסר אפילו הכי כיון דאיכא למימר הכי ואיכא למימר הכי אזלינן לחומרא דקיימא לן סתם נדרים להחמיר: **מדתור** עמא פגול עוקר אסור. כך היא הגרסא בטמאות וקשה בעיני מאי איכא בין טהור לדבין דאגא לדבי בלמ"ד מכלל דבלא למ"ד לא מיתסר וכיון שכן כי אמר טהור בלא למ"ד למה יאסר והלא דבי תרגומו של טהור הוא ומלאתי להרמב"ם ז"ל בפ"ח מהלכות נדרי (הל' יח) שכתב טהור בלמ"ד ומעמא פגול עוקר אסור בלא למ"ד וכן נראה לי עיקר ואי גרסינן הכי במתני' לטהור בלמ"ד ניחא ואי לא גרסינן ליה נראה לי משום דתנא למ"ד בדבי לא חש למתני' בטהור דמילתא פשיטא היא דדבי וטהור שוו להדדי דחד עניינא הוא. ותנא במתני' תנא דיני תני דכל היכא שהוא מזכיר שם משמעותו להיתר צריך שיזכיר בתחלתו למ"ד בפתח ומתסר דמכלל לאו אתה שומע הן והייטו אזלינן כשר דבי טהור וכל היכא שמזכיר שם שהוא מורה איסור ושייך בקדשים

נגון עמא פגול אסור ודבהי לא שייכא למ"ד פתוחה בתחלתן דאדרבה אי אמר להו בלמ"ד איכא למימר דלהיתרא קמכוון ובהני נמי אע"ג דלא אמר בהו כ"ף הדמיון מתסרי אפילו לר"י דהא בגמ' מוקמי למתני' כרבי יהודה כולה ואפי' הכי בהני אסור בלא כ"ף שכיון שמשם מורה אסור בלא כ"ף נמי מתסר לטולי עלמא אע"ג דמלינן למימר דבי אמר עמא אתחומה קמכוון דשייך בה נמי טומאה וטהרה דתרומה נמי הויא לה דבר האסור וכי מתפיס בה לא אתסר כדאמרינן בגמרא אפי' הכי כיון דאיכא למימר נמי לקדשים קמכוון הוה ליה כסתם נדרים להחמיר והדר תני דאיכא נדרים בעלים וכו' דהני כולהו אין שמן מורה על שם אסור ומשום הכי אמר רבי יהודה דבעי דלימרינהו בכ"ף דאי לא לא משמע דאמר אסור מה שאין כן בפגול ונותר דכיון שמשמן על שם אסור אלא שגריך לעשות ממנה דיני עולה או חטאת אז שאין כן בפגול ונותר שמשמן עליהם משום אסור בלבד ולפיכך כל שאמר פגול או נותר עלי ככר זה דבריו מוכיחין שלאסור הוא מתכוין ובפגול וכנותר קאמר ומש"ה מתסר בלא כ"ף אפילו לר' יהודה אי נמי מעמיה דר' יהודה דבעי כ"ף משום דבלא כ"ף סבירא ליה דאי אימרא קאמר וכן בשארא ומש"ה בטמא פגול נותר דלא שייך אי טמא לא בעיא כ"ף והכי מוכח האי פרשא בגמרא דתניא מודים חכמים לר' יהודה באומר הא קרבן וכו' כלומר אע"ג דפליגי עליה באומר קרבן גרידא דלא אי קרבן קאמר באומר הא קרבן מודו ליה כך נראה בעיני פירוש משנתינו ולריתי לראשונים ז"ל שנעמעמו בה הרבה ולא העלו דבר מחוור לפי דעתי: **כאימרא**. כשה של קרבן דסתם נדרים להתמיר ועוד דמשמע דכשה הידוע קאמר: כדרים. כקרבנות שבדרים: כעלים. כשני גזירי עלים שהיה עורך על גבי מפרכה כדכתיב ובער עליה הכהן עלים כאשים. כשלהבות של אש שעל המזבח: כירושלים. כקרבנות שבירושלים: האומר ירושלים לא אמר כלום. משום דלא אמר כירושלים: **גמ'** א) סבורה. הלאי שברגא במסקנא נמי קאי וכדאיתה ברים בבא בתרא (דף ב.): ב) לית ליה מכלל לאו אתה שומע הן. דהוא בעי תנאי כפול וכדילוף מתנאי בני גד ובני ראובן דכתיב אם יעברו ואם לא יעברו: דתנן ר"מ אומר. בפרק האומר בקידושין ואע"ג דאמרינן בשבועת העדות (שבועות לו.) דכי לית ליה לר"מ מכלל לאו הן במשנה באיסורא אית ליה הא אסיקנא התם *דבשבועה ועדות לית ליה משום דהוו אסורא דאית ביה ממונא ונדרים נמי ממונא אית בהו דהייטו חפצא דמתסר עליה: אלא דרבי יהודה. דאמר בפרק השולח (גיטין דף מו.) *גבי מוליא את אשתו משום נדר דלא בעי תנאי כפול אלא אמרינן מכלל לאו אתה שומע הן ואע"ג דר' חגיגא פליג עליה דר"מ בתנאי כפול בפרק האומר (קדושין סא.) אפ"ה בעי לאוקמא למתני' כר' יהודה משום דאיירי בה ואע"ג דאלטרוך לדאוקי ולמימר תרי תנאי אליבא דרבי יהודה ולא בעי לאוקמא כרבי יהודה אלא מכל מקום בעי לאוקמא כרבי חגיגא אלא מכל מקום בעי לאוקמא כרבי יהודה. דמדקתני סיפא ר' יהודה אומר מכלל דעד השתא לאו ר' יהודה היא וכו'. אמר ר' יהודה אומר האומר ירושלים לא אמר כלום כיון אלא הזכיר כ"ף הדמיון וה"ה לאימרא דיריס ועליס אלא דנקט ירושלים משום דסמיך ליה אבל בפגול נותר ונמא מודה בהו ר' יהודה דלא בעי לאוקמא למתני' כר' יהודה משום דאיירי בה ואע"ג דאלטרוך לדאוקי ולמימר תרי תנאי אליבא דרבי יהודה ולא בעי לאוקמא כרבי חגיגא אלא מכל מקום בעי לאוקמא כר'